

Auteurspagina Philip Staal - Het besluit om onder te duiken... Wanneer besloten Ann...

Archief Philip Staal

Doss. 135604. 13 16724 L108224-1060/12. 26/11/38
 EN. Staal-Nathan, zich ook noemende COHEN, Anna 14/90138
 435/595664
 Doss. 135605. 3
 Pl. Muidergr. 87 Amsterdam Staal Isaac 5.12.09.
 21.11.1913 Ned. " "
 gesperrt wegens: echtgenote
 vroeg. huishouding werkring: huishouding
 Diplomas: MULO
 Byzonderheden: liberaal
 alg. op:
 gehuwd. 12.8.93
 37.014

Auteurspagina Philip Staal

Het besluit om onder te duiken...

Wanneer besloten Anna en Isaac, de ouders van Philip Staal, onder te duiken? Philip beschrijft dat in het tweede hoofdstuk van zijn boek 'Mijn erfenis'.

Uitstel van executie

Mijn ouders trouwden op 14 september 1938. Isaac Staal was diamantwerker van beroep en had zich tijdens de grote crisis van de jaren dertig toegelegd op het bewerken en beschilderen van sierlampen. Hieruit ontstond de Electriche Lampenkappenindustrie Modern, een bedrijf met meerdere werknemers. Zijn hobby was het schilderen van allerlei tafereeltjes, die hij in zijn atelier inlijstte.

Anna Nathan bracht meubilair, schilderijen, etsen, sieraden en tapijten mee in het huwelijk. Een van de kunstwerken was een stilleven van de beroemde Duitse schilder Hanns Fay.

Een paar weken later verhuisde het nieuwe paar naar een comfortabele zeskamerwoning met keuken en kelder aan de Plantage Muidergracht in de Amsterdamse Jodenbuurt. De kelder van dit pand was drie huizen breed. Het maakte de woning uitermate geschikt om ook als werkplaats voor de fabriek en als atelier te dienen.

In dit herenhuis woonden zij met hun kinderen. Mijn broer Marcel werd op een vrijdag in september 1939 geboren en ik op dezelfde dag in juni 1941. Ook de ouders en grootouders van Isaac en Anna waren in Nederland geboren. Isaac had een goedlopende zaak. Zijn kapitaal was het bedrijf dat de bezetter in 1942 onteigende. Het vermogen was belegd in diamanten, schilderijen, goud en effecten. Voordat de nazi's zijn zaak liquideerden, sluisde hij veel geld weg. Deze contanten gaven hem de mogelijkheid om zijn familie te vrijwaren van tewerkstelling en deportatie naar de vernietigingskampen.

Bijvoorbeeld door een onderduikadres te regelen of met diamanten en kostbare sieraden 'Sperr-stempels' te kopen, die naast het Jodenstempel werden geplaatst in het persoonsbewijs. De stempels gaven recht op vrijstelling van deportatie 'bis auf weiteres' (tot nader order).

Het viel Anna en Isaac op dat steeds meer Joodse burens uit hun omgeving verdwenen. Sommigen werden door de Nederlandse politie uit huis gehaald, iets wat niet onopgemerkt aan de buurt voorbij ging. Er werd op de deur gebonsd, bevolen, geschreeuwd en met knuppels geslagen. De huizen van gedeporteerde Joden kregen nieuwe, niet-Joodse, bewoners toegewezen. Dat gebeurde door makelaars, die het bezit en de woningen van gedeporteerde Joden beheerden.

De 'Jodenjagers' bij de Nederlandse politie kregen goed betaald, maar het was vooral de haat tegen de Joden die hen dreef. Ze werkten bij speciale politiediensten die maar één doel hadden: zoveel mogelijk Joden arresteren, desnoods met grof geweld, en ze vervolgens overdragen aan de Duitse Sicherheitsdienst. Maar er waren ook Joodse families die in alle stilte plotseling verdwenen waren. Dat gebeurde meestal middenin de nacht. Onopgemerkt vertrokken ze. Niemand wist Zij besloten onder te duiken.